
INGEBOEKT

Met Knack op school.
Een recensieus artikel

*KOS-service : aanvragen van lerarenmappen - KOS-magazine, abonnementen
e.d. : Knack, t.a.v. Michel Boedts, Meiboomlaan 33, 8800 Roeselare.*

De bezorgdheid om het leesgedrag van de gemiddelde Vlaming is gelukkig niet alleen aanwezig bij leatuurvorsers, moedertaalidactici en verkeersagenten. Zo is er in het uitgeverswereldje vrij veel interesse voor bepaalde aspecten van dat leesgedrag, i.c. de kwantitatieve.

Een aantal tijdschriften zijn al langere of kortere tijd bezig met het lijmen van klanten door "extra-magazinaire" middelen : het kwistig rondstrooien van grammofoonplaten, theatertickets, stripverhalen of reisjes naar Madurodam. Alhoewel hier strikt genomen geen bezwaar tegen geformuleerd kan worden, - de commerciële ingesteldheid in acht genomen -, schept het toch een klimaat van wantrouwen tegenover nieuwe initiatieven van uitgeverszijde. Wat moet bijvoorbeeld gedacht worden van de hele KOS-onderneming ?

KOS staat voor Knack Op School en is een gezamenlijke onderneming van Knack Magazine en het Gemeentekrediet. De rol van laatstgenoemde blijft m.i. beperkt tot - hoe kan het ook anders - financiële en logistieke steun. Zo vonden in het verleden een aantal bijeenkomsten over het KOS-opzet plaats in de zetels van de bank.

Verder is KOS een duur-ogende uitgave die bestaat uit een gratis docentenmap voor de lesgevers Economie, Geschiedenis en Maatschappijleer of Nederlands. Hierin vindt de leraar/lerares Nederlands een tachtigtal pagina's foto's, teksten en formulieren die voor de leerlingen vermenigvuldigd dienen te worden. Naast die basismap is er KOS-magazine, dat acht keer per jaar gratis aan de abonnees wordt toegezonden. Dit zijn telkens een achttal bladzijden voor de drie schoolvakken samen, waarin voornamelijk wordt verwezen naar de mogelijkheden die sommige Knack-artikels bieden voor gebruik in de klas. Elk nummer bevat ook een uitgebreide en vrij moeilijke kwis, die door het lezen van de voorbije Knacks opgelost kan worden (voor de Joepie-abonnees staan de antwoorden in hetzelfde nummer !).

Het initiatief dateert op het eerste gezicht uit 1983, een jaar dat (niet) toevallig in een periode valt waarin verschillende vakdidactische tijdschriften aandacht aan het werken met kranten en tijdschriften in de klas besteedden.

Hoe past KOS nu binnen die interessesfeer voor de geschreven pers ?

Eerst en vooral lijkt het me noodzakelijk nog eens de hoofdargumenten te citeren die voor het gebruiken van dagblad- of tijdschriftartikelen in de klas pleiten.

1° Het soort beschouwende teksten dat men vooral in tijdschriften aantreft wordt al geruime tijd in de klas aangewend voor tekstanalyse, samenvatting, inhoudelijke bespreking enz. Vaak werd de tekst bewerkt voor klasgebruik en herdrukt in speciale uitgaven voor het onderwijs. In zekere zin werden deze teksten ontdaan van hun perskarakter.

2° Nieuwer was de aandacht voor krant en tijdschrift als mediavormen. De specificiteit van de geschreven pers werd meer benadrukt : de woordenschat van het medium, de vormgeving en de lay-out, de indeling van het blad, de titels en in het oog springende paragrafen, de rol van de illustraties enz.

3° Wat hiermee erg nauw samenhangt is de kritische ingesteldheid tegenover het geschreven medium. Al te vaak vervallen mensen in sloganeske argumenten en de invloed van de media zou hier niet vreemd aan zijn. Hiermee rekening houdend betekent dat aandacht voor de manipuleerbaarheid van de pers, het vergelijken van verschillende artikelen, het onderzoek van reclame- en overtuigingstechnieken.

Punten 2° en 3° horen thuis in een curriculum dat nadruk legt op taalbeschouwing en normaal-functioneel moedertaalonderwijs. Krant en tijdschrift zijn niet alleen leverancier van inhoudelijk bruikbare teksten, maar ook - en zelfs meer - gebruiksartikelen die een belangrijke rol spelen in het dagelijkse leven van veel Vlamingen, en dat op het gebied van opinievorming, waardeoordelen, besluit en actievoering.

Wat biedt KOS nu, gewikt en gewogen tegenover de drie criteria ? Is KOS kosteloos lesmateriaal of een kostelijke grap van een publiciteitsgeile pers ?

1. Op de twee laatste punten scoort KOS erg laag. Enkel in de basismap wordt aandacht besteed aan het medium zelf. Van kritische ingesteldheid t.o.v. de eigen publicatie is geen sprake maar dat mag men dan ook niet verwachten ; tenslotte vertegenwoordigt het tijdschrift een bepaald politieke en sociale stroming in Vlaanderen. Het is trouwens aan de lesgever/geefster om de onderliggende visies bloot te leggen. Nochtans levert dit weinig bruikbaars op voor mensen die attitude- en waardevorming belangrijk vinden als leerdoelen.

2. De basismap is inderdaad een soort kennismaking met het medium "weekblad" maar doet dat op zo'n oppervlakkige manier dat ze eigenlijk overbodig is. Welke hulp heeft de leerkracht aan vragen als "Wat valt op ? Waarom ?" en "Welke publicaties sluiten aan bij het vak Nederlands ?" Verder is de map duidelijk een eenmalige publicatie met gedateerd materiaal, tenzij met een stukje "magazinaire" archeologie wil aanbieden. In elk geval komt ook dit niet tegemoet aan criteria 2° en 3°.

3. Het is vooral de voorspelbaarheid van de vragen die KOS wat overbodig maakt, ook tegenover het toch al beperkte opzet van inhoudelijke tekstbehandelingen. Volgens mij hangt dit sterk samen met de "implicitheid" die KOS kenmerkt. Kos impliceert namelijk nogal wat. Nergens wordt expliciet op het gebruiken van artikels, kranten of tijdschriften ingegaan. De didactische implicaties zijn nooit aanwezig. Over leerdoelen en evaluatie wordt geen woord gerept. Samengevat kan gesteld worden dat KOS materiaal biedt voor de leerkracht die wenst te werken met dit soort teksten, overtuigd is van het nut ervan en de doelen juist kan formuleren.

Een voor KOS netelige vraag is dan natuurlijk wat ze meer te bieden heeft dan Knack als tijdschrift zelf. Een erg goede selectie van artikels misschien ?

4. Jammer genoeg zijn zowel de artikels, vragen en oefeningen die in de KOS-magazines gesuggereerd worden, niet besteed aan het grote deel van de schoolbevolking. Ze situeren zich meestal op een niveau dat menig afgestudeerden van het A.S.O. problemen zou opleveren - en dat niet alleen door de vaagheid of het abstractieniveau van vragen als :

- welke argumenten worden gebruikt ?
- volgt de conclusie logisch uit de argumentatie ?
- is dit artikel subjectief of objectief ? Beargumenteer.

De keuze van 'geschikte' artikels is een schoolvoorbeeld van wereldvreemd onderwijs. Zo worden nogal wat boekbesprekingen en filmrecensies als leestekst voorgesteld. Vaak gaat het om teksten die enkel specialisten zullen interesseren (b.v. de zoveelste uitgave van een tekst van Vondel). Er wordt nogal sterk de nadruk gelegd op "stromingen", "markante gegevens over het boek" enz.

En dat terwijl dit soort literatuursgeschiedenis met stille trom de leerplannen verlaat.

5. De uitgave bereikt het hoogtepunt van karikatuur als er suggesties voor schrijfoefeningen worden gegeven : "Schrijf een tekst bij deze foto" of "Schrijf een tekst met deze titel".

Als KOS dan toch als steuntje voor het onderwijs bedoeld is, dan wordt het hoog tijd om het didactisch in orde te brengen. Het is jammer dat KOS enkel oog heeft voor inhoudelijke zaken en dat dan nog uitwerkt met stereotype, open vragen waarvan de waarde van het antwoord op zijn minst gezegd dubieus is voor de kennis en kunde van de leerling.

Walter De Hert, Verbondstraat 90, 2000 Antwerpen.